

■ ■ ■ ■ **TBMM’de Türkiye-AB İlişkileri Konusunda
Genel Görüşme Açılmasına İlişkin Önerenin
Görüşülmesi Vesilesiyle Yapılan Konuşma**

∴ 232 ∴ Ankara, 23 Mayıs 2003

Sayın Başkan, değerli Milletvekili arkadaşlarım, sözlerime başlamadan önce, Hükümetimiz adına, hepinize saygılar sunuyorum.

Bugün, önemli bir gündemle toplanmış vaziyetteyiz. Hükümetimiz, Avrupa Birliği’yle ilgili Türkiye’nin geldiği bu kritik durumu göz önüne alarak, bir genel görüşme talebinde bulunmuştur. Bu genel görüşme, gerçekten, kritik bir dönemece gelmiştir. İnancımız odur ki, Türkiye, eğer üstüne düşenleri en iyi şekilde yaparsa, siyasi irade kararını ortaya koyarsa, ki koymuştur, iktidar, muhalefet, sivil toplum örgütleri hep beraber, el ele hareket edersek, Türkiye’nin Avrupa Birliği’yle müzakereleri önümüzdeki yılın sonunda başlayacaktır.

Bu düşüncelerle, bu konunun, böyle önemli bir konunun, Türkiye Cumhuriyeti’nin en büyük projesinin Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde tartışılmasını Hükümet olarak arzu ettik ve onun için huzurlarımızdayız. Hepinize tekrar saygılar sunuyorum.

Değerli arkadaşlar,

Uzun bir geçmişe dayanan Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri, her zaman tam üyelik hedefine yönelik olmuştur. Türkiye, Avrupa Ekonomik Topluluğu’nun kuruluşundan hemen sonra, tam üye olmak için buraya müracaat etmiş ve 1963 yılında Ankara Anlaşması imzalanmıştır. Daha sonra, önemli

bir gelişme, yıllar geçtikten sonra, 1987 yılında olmuştur ve o zamanki Hükümet, Türkiye'nin tam üyeliği için Avrupa Birliği'ne başvurmuştur. Daha sonra geçen yıllar şunu göstermiştir ki, Türkiye ısrarlı olursa, Avrupa Birliği'nde yol alabilir. Türkiye, 1995 yılında, Avrupa Birliği'ne önemli bir adım atmıştır, Avrupa Birliği'nin Gümrük Birliği'ne girmiştir. Dolayısıyla Türkiye, Avrupa Birliği'yle şu anda Gümrük Birliği içindedir. Daha sonra ise en önemli adım 1999 yılında Helsinki'de atılmıştır.

Değerli arkadaşlar,

Türkiye'nin Avrupa Ekonomik Topluluğu'na üyelik için başvurusu üzerinden 44 yıl, Ankara Anlaşması'nın üzerinden ise 40 yıl geçmiştir. Bütün bu dönemler içinde inişler çıkışlar olmuştur. Türkiye içinde farklı farklı bakışlar olmuştur, Avrupa Birliği'nden de Türkiye'ye karşı farklı farklı bakışlar olmuştur. Ancak, Türkiye, bütün bu dönemler içinde, Avrupa Birliği yolunda bazen hızlı, bazen de yavaş ilerlemeye devam etmiştir. Bu, bir devlet projesi haline gelmiştir ve bir devlet politikasıdır. Dolayısıyla, dönüşü olmayan bir yoldayız; 40 yıl, yarım asır... Bundan dolayı şimdi ben, Avrupa Birliği Türkiye'nin lehine midir, aleyhine midir, girelim mi, girmeyelim mi tartışmalarının içine burada girmeyeceğim. Çünkü o zaman, şimdiye kadar yapılan konuşmaların, tartışmaların anlamı olmayacak.

Bizim, bugün burada bir genel görüşme istememizin altındaki sebep, çok kritik bir döneme gelmiş olmamız, Hükümet olarak bunun farkına varmamızdır. Hükümet olarak, önümüzdeki ayların ve önümüzdeki bir buçuk senenin çok önemli olduğunu gördüğümüzden dolayı, iktidar-muhalefet, siyasi irade sözkonusu olduğuna göre, bütün Türkiye'de geniş bir uzlaşma sözkonusu olduğuna göre, bu fırsatı kaçırmamaya dönüktür.

Değerli arkadaşlar,

Bildiğiniz gibi, 1999 Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylığı tescil edilmiştir. Helsinki Zirvesi'yle birlikte, gerek Türkiye gerek Avrupa Birliği birbirlerine daha da yaklaşmışlar ve bu süre içinde, Türkiye, Avrupa Birliği'nin bütün toplantılarına aday ülke olarak katılmıştır; zirve toplantılarına katılmıştır, Dışişleri Bakanları toplantılarına katılmıştır ve katılan Başbakanlarımız, Bakanlarımız aktif bir şekilde katkıda bulunmuşlardır.

3 Kasım 2002 seçimlerinden sonra Türkiye'de yeni bir dönem başlamıştır. 2002 yılının Aralık ayında, bildiğiniz gibi, Kopenhag'da önemli bir zirve toplantısı yapılmıştır. Bu zirve toplantısının bilinci içinde, Hükümetimiz büyük bir gayret içinde olmuştur. Seçimlerden yeni çıkan Türkiye'de, daha Hükümet kurma çalışmaları sürerken, iktidar partisi olarak, Genel Başkanımız bütün Avrupa Birliği başkentlerini ziyaret etmiştir. Belki de, Türkiye'de bir si-

yasetçi, Avrupa Birliği başkentlerini böyle kısa bir süre içinde ziyaret eden tek kişi olmuştur. Genel Başkanımız bütün Avrupa Birliği başkentlerini ziyaret ederken, biz de, Türkiye’de Hükümeti kurup, Hükümet olarak 2002 Aralık ayındaki zirve toplantısına hazırlandık ve geçirilmesi gereken reform paketlerini büyük bir kararlılıkla, iktidar-muhalefet elbirliği içinde geçirdik.

Kopenhag toplantısında Türkiye’yle ilgili önemli bir karar çıkmıştır. Bu karar nedir? Bu karar uyarınca, Türkiye, üzerine düşenleri yaptığında, 2004 yılının sonunda, vakit geçirmeden -ki bu ibare önemlidir; bu, Avrupa Birliği’nin kararlılığını göstermiştir- müzakerelere başlayacaktır. Türkiye üzerine düşenleri yaparsa dedim. Bu, her ülke için geçerli olmuştur; Avrupa Birliği’ne, hiçbir ülke otomatik olarak girmemiştir. Kopenhag siyasi kriterlerini gerçekleştirmek, Avrupa Birliği’yle müzakereler için şarttır. Bu da, Avrupa Birliği Komisyonlarının hazırladığı ilerleme raporlarıyla ortaya çıkmaktadır. O bakımdan, Hükümetimiz, bunun bilincindedir ve biraz sonra detaylı olarak değineceğim 2003 ve 2004 yılı ilerleme raporlarını en iyi şekilde çıkarmak için üzerine düşen her şeyi yapacaktır.

•• 234

Kopenhag Zirvesi’nde ayrıca, Türkiye’nin katılım ortaklığının gözden geçirilmesi, Avrupa Birliği mevzuatının analitik inceleme sürecinin güçlendirilmesi, Gümrük Birliği’nin geliştirilip derinleştirilmesi, Türkiye’ye verilen katılım öncesi mali yardımların önemli ölçüde artırılması ve katılım bütçe kalemine alınması da kararlaştırılmıştır.

Kopenhag Zirvesi’nden bu yana geçen dönemde, Avrupa Birliği’yle üst düzeydeki temaslarımızda, son derece olumlu yaklaşımlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Çeşitli faktörlerin etkisiyle, Avrupa Birliği çevrelerinde, Türkiye lehine, iyi bir konjonktür oluşmuştur. Irak savaşının akabinde, Birleşmiş Milletler ve NATO yanında, Avrupa Birliği’nin de uluslararası alandaki siyasi ağırlığının yetersizliği daha fazla ortaya çıkmıştır. Türkiye’nin siyasi, ekonomik, askeri ve kültürel potansiyeliyle, Avrupa’nın stratejik ağırlığının giderek artacağı, transatlantik ilişkilerinin güçlenmesine Türkiye’nin hayati katkıda bulunacağı görülmüştür.

Değerli arkadaşlar,

Son günlerde, son aylarda, gerçekten, yaptığımız bütün gezilerde, bulduğumuz bütün toplantılarda, bu durum açıkça ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliği-Türkiye arasında yeni bir konjonktür vardır. Irak savaşı da bunu göstermiştir. Avrupa Birliği, Türkiye gibi önemli bir ülkeyle birlikte, Avrupa’da ve dünya olaylarında önemli rol alabileceğini göstermiştir. Ayrıca, Türkiye, Avrupa Birliği’ne girince, sadece, Türkiye’nin kazançlı çıkmayacağı, Avrupa Birliği’nin de bundan kazançlı çıkacağı ortaya çıkmıştır; dolayısıyla, iki taraflı bir kazanç sözkonusu olmuştur ve ayrıca, şu da çok önemlidir ki, Türkiye, Avrupa Birliği’ne ayrı bir zenginlik katacaktır.

Son yıllardaki medeniyetler çatışması fikrinin bazı çevreler tarafından çok desteklendiğini veyahut da çok büyük bir ilgiyle takip edildiğini dikkate alırsanız, medeniyetlerin çatışması değil, medeniyetlerin uyumu, medeniyetlerin beraber olabileceğini gösterme açısından da, Türkiye, Avrupa Birliği'ne ve dünya barışına çok büyük bir katkıda bulunacaktır. Bunu sadece biz değil, Avrupa'nın siyasi liderlerinin, Avrupa Birliği ülkelerinin başkanlarının, Başbakanlarının ve Avrupa Birliği'nin önemli simalarının hepsi açıkça zikretmektedir.

Lehimize olan tutumun güçlendiğini, geçtiğimiz günlerde katıldığım çeşitli Avrupa Birliği zirvelerinde ve konferanslarda bizzat gözleme imkanı buldum. Bu ayın başında Meis ve Rodos'ta yaptığımız 28 Avrupa Birliği ülkesi Dışişleri Bakanlarının bir araya geldiği toplantılarda da, bu hava açıkça ortaya çıkmıştır. İlk defa, belki, uzun yıllardan sonra, Avrupa Birliği'nin önemli simaları Türkiye lehinde, hiç de alışık olunmayan demeçler vermeye başlamışlardır. Bunların hiçbiri tesadüfi değildir.

Geçen dönemde Türkiye'nin Avrupa'daki yerini tartışmaya açan bazı Avrupalı şahsiyetlerin de, aslında bize katkısı olmuştur. Türkiye'nin ve Müslümanlığın, Avrupa Birliği içinde yeri olmadığını söyleyen bazı liderlerin de, Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye yakınlaşmasına ayrı bir katkısı olmuştur.

Değerli arkadaşlar, bunları da normal karşılıyoruz çünkü çoğulcu bir toplumda, her türlü siyasi akımın, düşüncenin bulunduğu bir ortamda, tabii ki, birçok ülkeyle birlikte, Türkiye'nin de Avrupa Birliği'ne katılmasını arzu etmeyenler olabilir. Ancak önemli olan asıl siyasi akımların nasıl düşündüğüdür ki, bunlar da az önce söylediğim gibi Türkiye lehinde bir tavır almaya başlamışlardır.

Kopenhag kriterlerini yerine getirmiş bir Türkiye'nin Avrupa Birliği tarafından reddedilmesinin felaket olacağı artık Komisyon yetkililerince de dile getirilmektedir. Eskiden Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olup olamayacağı tartışılırken, şimdi ne zaman olacağı tartışılmaya başlanmıştır. Türkiye'nin hangi tarihte Avrupa Birliği'ne tam üye olacağını şu anda söylemek mümkün değildir. Ancak lehimize olan bu tutumun ve söylemin devam etmesi, bu tavırların giderek güçlenmesi için Türkiye olarak bizim de üstümüze düşen bazı sorumluluklar vardır. Bu anlayışla, Aralık 2004'te yapılacak zirveye kadar üye ülkelerle üst düzeyde temaslarımızı kesintisiz sürdürmeye devam edeceğiz.

Değerli arkadaşlar,

Kendi içimizde de, siyasi kriterlere uyum açısından ilave yasal değişikliklerin tamamlanması, uygulamaya yönelik eksikliklerimizin giderilmesi, temel hak ve özgürlüklerin genişletilmesi ve işkenceyle mücadeleye yönelik çabalarımızın sonuçlandırılması da gerekmektedir. Kopenhag Zirvesi sonrasında,

esasen Hükümet olarak Avrupa Birliği'ne uyum sürecindeki çalışmalarımızı sürdüreceğimizi de açıklamıştık. Bu taahhüdümüzü yerine getirme konusunda da kararlılığımızı her zaman ortaya koymaktayız.

Kopenhag Zirvesi kararlarını hayata geçirmek için önümüzde yaklaşık 15 aylık bir süre vardır. Siyasi kriterlerin bu yıl içinde tamamlanması, bunun 2003 ilerleme raporuna olumlu bir şekilde yansması, gelecek yıl da uygulamaların değerlendirilmesi ve 2004 ilerleme raporundaki nihai değerlendirme sonucunda 2004 yılı Aralık ayında Avrupa Birliği zirvesinde üyelik müzakerelerinin başlaması kararı alınabilecektir. Dolayısıyla, önce 2003 yılının ilerleme raporlarını en iyi şekilde çıkarmak, siyasi kriterleri yerine getirdiğimizi bütün dünyaya göstermek, 2004 yılında da bunların en iyi şekilde Türkiye'de uygulandığını göstermek, 2004 yılı sonunda yapılacak zirve toplantısında Türkiye'yi hazır hale getirecektir.

Bunun için değerli arkadaşlar, sadece kanunları çıkarmak yetmemektedir. Kanunları çıkarmak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görevidir. Ama çıkarılan kanunların tam olarak uygulanması da yine yürütmenin, Hükümetin ve hepimizin sorumluluğudur.

∴ 236

Bu konuda birçok tenkit alıyoruz. Bunların bir kısmı maalesef haklıdır. Hepimiz bunu izlemek durumundayız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne de çok görev düşmektedir. İnsan Hakları Komisyonu'na da çok görev düşmektedir. Dolayısıyla, elbirliği içinde bir taraftan kanunları çıkarırken, bir taraftan da çıkan kanunların en iyi şekilde uygulanması için kararlılığımızı göstermek durumundayız.

Kopenhag Zirvesi'nden bu yana Avrupa Birliği'yle yaptığımız temaslarda, önümüzdeki dönemle ilgili çalışma faaliyetlerinin ana hatlarını tespit etmiş bulunuyoruz. 13 Mart 2003 günü Brüksel'de toplanan Ortaklık Komitesi, 2003 yılı için bir çalışma programı benimsemiştir. Bu çalışma programı aşağıdaki unsurları içermektedir:

- Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki siyasi ve ekonomik diyalogun daha da derinleştirilmesi
- Ülkemizin Avrupa Birliği müktesebatına uyum durumunun ele alındığı ayrıntılı inceleme sürecinin güçlendirilmesi
- Gümrük Birliği kapsamındaki teknik sorunların çözüme yönelik bir anlayışla ele alınması; ki, Gümrük Birliği'yle ilgili -biraz sonra değineceğim- bazı sorunlar vardır
- Avrupa kamuoyunda ülkemizin üyeliği aleyhindeki önyargıların azaltılması ve Türkiye'nin üyeliği lehinde bir ortamın oluşturulması.

Burada memnuniyetle ifade etmek isterim ki, son üç dört ay içinde, bütün Avrupa kamuoyunda Türkiye'ye karşı çok olumlu bir hava vardır. Bu, yapılan anketlerde, yapılan araştırmalarda açıkça kendisini göstermeye başlamıştır.

Değerli arkadaşlar,

Ortaklık Komitesinde ele alınan bu hususlar, 15 Nisan 2003'te Lüksemburg'ta benim başkanlığında toplanan Türkiye-Avrupa Birliği Ortaklık Konseyi'nde bu kez en üst seviyede, siyasi düzeyde ele alınmış ve teyit edilmiştir.

Ülkemize ilişkin gözden geçirilmiş Katılım Ortaklığı Belgesi, 14 Nisan 2003 tarihinde onaylandı. Belgede siyasi kriterler bakımından kısa-orta vade ayırımı yapılmadan bütün siyasi önceliklerin 2003 ve 2004 yılları içinde bitirilmesi öngörüldü. Ekonomik kriterlere ilişkin unsurlar ise bir öncekinin hemen hemen aynı şekilde kalmıştır. Dolayısıyla, Türkiye'yle ilgili yeni unsurlar, yeni arzular kesinlikle sözkonusu değildir. Daha önce ne kararlaştırıldıysa, bütün bunlar geçerlidir.

Gözden geçirilmiş Katılım Ortaklığı Belgesi ışığında yeni bir ulusal program hazırlanması çalışmaları, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nin eşgüdümünde başlatıldı. Yeni ulusal programın, Hükümetimizce Haziran ayının ortalarında kabul edilmesi öngörülmektedir. Yapmamız gereken, kendi ulusal programımızda Katılım Ortaklığı Belgesine paralel öncelikleri tespit etmektir. Bu öncelikler kapsamındaki uyum çalışmalarının bir takvim içinde verilmesi, Avrupa Birliği tarafından da talep edilmektedir. Siyasi kriterler dışındaki konularda kısa vadede yapılacak çalışmaların, 2003-2004 yılları içinde, orta vadede gerçekleştirilecek olanların ise 2005 yılı sonuna kadar yerine getirilecek şekilde planlanması önem arz etmektedir. Bu uyum çalışmaları için gerekli kurumsal yapılanma ve finansman ihtiyacı da düşünülmüştür.

237 ::

Değerli arkadaşlar,

2004 yılı sonunda ülkemizle müzakerelerin başlatılmasına ilişkin karar, Avrupa Birliği Komisyonu tarafından hazırlanacak 2003 ve 2004 ilerleme raporlarına göre alınacaktır. Bunun için, sözkonusu raporların, mümkün meritebe objektif değerlendirme içermesini sağlamakta kararlıyız.

Avrupa Komisyonunun, Kopenhag Siyasi Kriterlerine uyum durumumuzu değerlendirecek olan 2003 yılı ilerleme raporu yaz aylarında kaleme alınacaktır ve Eylül ayında büyük ölçüde nihai şeklini almış olacaktır. Yani, 2003 yılı raporu bu yaz hazırlanacaktır. Bu bağlamda, yazımı Ekim ayında tamamlanacak 2003 yılı ilerleme raporunda, Kopenhag Siyasi Kriterleri bağlamındaki mevzuat uyum çalışmalarımızı tamamladığımız yolunda bir Komisyon görüşünün yer alması son derece önemlidir. 2004 yılı ilerleme raporu çalışmaları için de, 2003 yılı sonundan itibaren fiilen 8 ay gibi kısa bir dönem kalmıştır.

Aslında bütün bunlarla söylemek istediğim şudur: Biz, her ne kadar önümüzde 15 ay var diyorsak da, önümüzde aslında 2-3 ay vardır. Türkiye Büyük

Millet Meclisi olarak bu yaz tatile girmeden önce, birçok reform paketini çıkarmak zorundayız. Hükümetimiz bu konuda kararlıdır. Bakanlıklarımız gayet ciddi bir şekilde çalışmaktadır. İlgili reform teklifleri hazırlanmakta, ilgili Bakanlıklara gönderilmektedir. Devletin bütün kurumlarının, diğer Bakanlıkların herkesin görüşü toplanmaktadır. Bu çalışmaların sonucu Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde huzurunuzla getirilecektir. Ama söylediğim gibi bu 2-3 ay hepimiz için önemlidir çünkü müzakerelere kapı açacak olan raporlar 2003 yılının raporları olacaktır.

Bunları dikkate alarak mevzuat çalışmalarımızın, Yüce Meclisimizin tatile girmesinden önce tamamlanması gereğini bir kez daha önemle vurgulamak isterim.

58. hükümet döneminde siyasi kriterlere uyum yolunda daha önceki hükümetler döneminde gerçekleştirilen Anayasa değişiklikleri, yeni Medeni Kanun ve üç reform paketine ilaveten iki kanun paketi yasalaştırıldı. Burada bizden önceki Hükümet'in bu yolda attığı adımları da hatırlamamız gerekir. Gerçekten, bizden önce üç reform paketi geçirilmiştir, bizim Hükümetimiz iki reform paketi geçirmiştir, üçüncüsü de, yani altıncısı da önümüzdeki günlerde huzurunuzla getirilecektir.

∴ 238

Değerli arkadaşlar,

Burada hep beraber, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak yaptığımız kanun değişiklikleriyle, işkencenin önlenmesi; adil yargılanma ve muhakemenin yenilenmesi, yani yeniden yargılanma; basın özgürlüğünün genişletilmesi; Siyasi Partiler ve Seçim Kanunlarının iyileştirilmesi; dilekçe hakkının güçlendirilmesi; derneklerin faaliyetlerinin kolaylaştırılması; vakıfların mal edinmelerinin sağlanması amacıyla hep beraber düzenlemeler yapıldı. Şimdi, bunların uygulamalarını takip ediyoruz.

Halen yeni bir uyum paketi taslağının hazırlıkları içerisindeyiz. Bu, az önce söylediğim gibi, altıncı paket olacaktır. Bu paket, Terörle Mücadele Kanunu'nun ifade özgürlüğünü kısıtlayan 8. maddesinin kaldırılması; özel radyo ve televizyonların farklı dil ve lehçelerde yayın yapabilmeleri; seçimlerin uluslararası gözlemciler tarafından izlenebilmesi ve seçimlerde yayın yasağı süresinin daraltılması; İmar Kanunu'nda yapılacak bir değişiklikle farklı din ve inançlara sahip bireylerin ibadet özgürlüklerinin genişletilmesi; Nüfus Kanunumuzun isim konulması hususunda sınırlayıcı yorumlarının önlenmesi; sinema, video ve müzik eserlerine ilişkin kısıtlamaların azaltılması; töre cinayetlerinin faillerine verilecek ceza miktarının artırılması; cemaat vakıflarının gayrimenkullerinin tesciline ilişkin sürenin uzatılması; RTÜK'ün ve Sinema, Video ve Müzik Eserleri Denetleme Kurulu'nun yeniden modern normlara göre yapılandırılması gibi değişiklikler içermektedir.

Bütün bunlar buraya geldiğinde hep beraber tartışacağız. Bunlarla ilgili kamuoyunda çeşitli hususlar dile getirilmektedir. Eminim ki, bunların büyük bir kısmı bilgi noksanlığından kaynaklanmaktadır. Aslında, seçimlere gözlemci gelmesi gibi konuların büyük bir kısmı bütün dünyada uygulanmaktadır. Biz AGİT üyesi bir ülkeyiz. Bütün ülkelere, İngiltere'ye de, Almanya'ya da, Fransa'ya da, başka ülkelerin seçimlerine de gözlemciler giderler ve gözlemler. Ayrıca, ülkemizde 1946'dan sonra yapılan seçimlerin hepsi açık seçik ve düzgün seçimler olmuştur ve bizim sakınacak hiçbir tarafımız yoktur. Bunun gibi diğer maddelerle ilgili çeşitli kaygılar olabilir. Bu kaygıları saygıyla karşılamamız gerekir. Ancak, oturup konuştuğumuzda bunlarla ilgili kaygıları giderecek tedbirlerin alındığını da hep beraber göreceğiz.

Değerli Milletvekili arkadaşlarım,

Siyasi kriterlere uyumun sadece mevzuat düzenlemelerinden ibaret olmadığını bir kere daha vurgulamak istiyorum. Mevzuatın etkin ve yeknesak biçimde uygulanması, üzerinde hassasiyetle durmamız gereken bir konudur. Uygulamanın iyileştirilmesi hepimize düşen bir sorumluluktur. Yüce Meclisimizin bünyesindeki İnsan Hakları Komisyonu başta olmak üzere, hepimizin, bu alanda yapıcı katkı ve desteğinize ihtiyacımız vardır.

239 ::

Öte yandan, siyasi alan dışında olan teknik anlamdaki AB'ye uyum çalışmaları, kısa bir süre önce Bakanlığımıza bağlanan, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'nin koordinasyonunda, 58 kamu kurum ve kuruluşu tarafından yoğun bir şekilde sürdürülmektedir. Açıldığında üyelik müzakerelerinin temelini bu çalışmalar oluşturacaktır.

Uyum çalışmaları bağlamında, Avrupa Birliği müktesebatının analitik incelemesini gerçekleştirmek için, 2000 yılında Ortaklık Konseyi kararıyla 8 alt komite kurulmuştur. Bugüne kadar üç tur toplantı yapılmıştır. Kopenhag Zirvesi'nde alınan karar ışığında, önümüzdeki dönemde değişik sektörlerdeki Türk mevzuatının, taslak, yasa ve yönetmeliklerin teknik düzeyde daha da ayrıntılı bir incelemeye tabi tutularak, topluluk müktesebatıyla uyum açısından farklılıkların tespiti amaçlanmaktadır.

Değerli arkadaşlar, aslında, yapılacak o kadar çok büyük iş var ki... Avrupa Birliği normlarına bizim normlarımızın uyması, tarımdan ormancılığa kadar, çevreden sağlığa kadar, sanayiye kadar bütün kanunların, mevzuatın, bütün bunların AB normlarına uyması için binlerce, yüz binlerce sayfa tercüme yapılmaktadır, çalışmalar yapılmaktadır. Bunun için dönüşü olmayan bir yoldayız dedik. İş, geri dönülmez bir noktadadır. Gerçekten çok ileri adımlar atılmıştır. Ne Türkiye, ne Avrupa Birliği açısından dönüşü olmayan bir yoldayız. Onun için, bu süreyi kısaltmak için ne gerekirse yapmak gerektiğine inanıyoruz.

Değerli Milletvekilleri,

Sizlerin de yakından takip ettiğiniz üzere, mali işbirliği, ilişkilerimizin eksik kalan yönlerinden birini oluşturuyor. Aralık 1999 Helsinki Zirvesi'nden bu yana gelişme kaydedilmesine rağmen, hala istenen düzeye erişilememiştir. Diğer üye olan ülkelerin ne büyük mali imkanlar elde ettiklerini düşünürseniz, bu konuda çok geciktiğimiz ortaya çıkacaktır.

Ülkemize, yılda ortalama 127.000.000 Euro'luk meblağ aktarılmaktaydı. Bunun artırılması yönünde sürekli girişimlerde bulunulmuştur. Kopenhag Zirvesi sonrasında, Komisyon, ülkemize verilecek hibe yardımlarının 2004 yılında 250.000.000 Euro, 2005 yılında 300.000.000 Euro, 2006 yılında ise 500.000.000 Euroya yükseltilmesini üye ülkeler ve Avrupa Parlamentosu'na önermiştir. Bu artış önerisini memnuniyetle karşıladığımızı, fakat bunun yeterli olmadığını, bunun daha da çok artırılması yönünde çaba gösterdiğimizi burada ifade etmek isterim.

•• 240

Adaylık süresi içinde ülkemize sağlanacak mali yardımların, münhasıran, Katılım Ortaklığı Belgesi ve Ulusal Program'da yer alan önceliklere yönlendirilmesi de gerekmektedir. Bu amaçla, diğer aday ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de "merkezi olmayan yapılanma" adıyla yeni bir yapılanma oluşturulmuştur. Bu hibelerin en iyi şekilde kullanılabilmesi için yeni sistemin idari kapasitesinin ve mali özerkliğinin AB tarafından tescilini müteakip, bu yılın ortalarına kadar tüm unsurlarıyla işlerlik kazanmasını önemsemekteyiz.

Halen, Avrupa Birliği'yle en önemli kurumsal bağımızı oluşturan Gümrük Birliği'nin işleyişinde, hem AB'den hem de bizden kaynaklanan sorunların yaşandığı bir gerçektir. Bu sorunların giderilmesi için gerek Ortaklık Konseyi toplantılarında, gerek diğer toplantılarda, bunlar karşılıklı olarak dile getirilmiştir. Bunları düzeltme yönünde karşılıklı gayretler vardır. Yalnız, son yıllarda Türkiye olarak içinden geçtiğimiz ekonomik krizi de dikkate alırsak, bütün suçlamaları Gümrük Birliği'ne yüklemenin de doğru olmadığı kanaatindeyiz.

Değerli arkadaşlar,

15 Nisan'daki Ortaklık Konseyi'nde, Gümrük Birliği kapsamındaki çeşitli sorunların çözümüne ve işbirliğinin geliştirilmesine yönelik görüş alışverişlerinde bulunduk. Bu amaçla, gerçekleştirilebilecek çeşitli faaliyetleri içeren bir eylem planı taslağı hazırlayarak Ortaklık Konseyi'ne sunduk. Şimdi, Avrupa Birliği tarafının taslağa dair görüş ve önerilerini bekliyoruz. İnanıyorum ki, bunlar kısa süre içinde çözümlenecektir. Ama bütün bu problemlerin tam çözümü, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliğinden geçecektir.

Değerli Milletvekilleri,

Bu noktada, Kıbrıs'la ilgili de bazı şeyler söylemek istiyorum. Ülkemizin Avrupa Birliği üyeliğiyle doğrudan bağlantısı olmamasına karşın, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Avrupa Birliği'ne katılımına da kısaca değinmekte fayda var. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin de dahil bulunduğu 10 yeni aday, bildiğiniz gibi, Katılım Anlaşması'nı 16 Nisan 2003 tarihinde Atina'da imzalamışlardır. Bunlardan birisi de Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'dir. Diğer 9 ülke ise, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovak Cumhuriyeti ve Slovenya'dır. Dolayısıyla, Avrupa Birliği'nin 15 ülkesine ilave 10 ülke daha gelmiştir ve Avrupa Birliği 25 ülkeye çıkmak üzeredir. Bundan ayrı olarak, 3 tane de aday ülke vardır: Romanya, Bulgaristan ve Türkiye. Dolayısıyla, şu anda 28 ülke Başbakanları ve Dışişleri Bakanları, Avrupa Birliği toplantılarında sürekli bir araya gelmektedir.

Değerli arkadaşlar,

Her ne kadar 16 Nisan 2003 tarihinde bu 9 ülke ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Avrupa Birliği'ne giriş adımını atmışlarsa da, şu anda toplantılara katılmaktadır, fakat oy kullanmamaktadır. Bir sene sonra, 1 Mayıs 2004 tarihinde tam üye olacaklar ve oy kullanmaya da başlayacaklar. Dolayısıyla biz, 15 ülkeyle değil, 25 ülkeyle muhatap olmaya başlayacağız.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin üyeliğine tepkimiz, Bakanlığım tarafından aynı gün yapılan açıklamayla, net bir biçimde ortaya konmuştur. Açıklamada, yalnızca Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Avrupa Birliği'ne üyeliğinin sözkonusu olduğu ve bu anlaşmayla Türkiye'nin garantörlük haklarının ortadan kalkmadığı ve yeni bir hukukun ortaya çıkmadığı açık bir şekilde bütün zabıtlara geçirilmiştir. Bakanlık olarak, bu yönde bütün girişimler yapılmıştır. Ama bugün bir gerçekle karşı karşıyayız, bunu görmemiz gerekir: Kıbrıs bütün olarak değil, bölünmüş olarak Avrupa Birliği'ne adım atmıştır.

Bu meyanda vurgulamam gerekir ki, Kıbrıs sorununun çözümü, ülkemizin Avrupa Birliği'ne katılımına dair siyasi kriterler arasında bulunmamaktadır. Dolayısıyla, bizi bağlayan siyasi kriterler, Kopenhag siyasi kriterleridir. Kıbrıs meselesi, bu kriterlerin içinde değildir. Ancak, Rum kesiminin ve Yunanistan'ın Avrupa Birliği'ne tam üyeliğini düşünürseniz, ayrıca, bütün Avrupa ülkelerindeki havaya da bakarsanız, böyle bir doğrudan ilişki olmamasına rağmen, bunun da bir faktör olarak ele alınması ve dikkatle takip edilmesi gerekmektedir. Çünkü bu konuda gözümüzü de kapalı tutamayız.

Aslında, böyle bir sorun olmasa bile, biz Kıbrıs'ta kalıcı bir çözümün gerçekleşmesi için uğraşyoruz. Hükümetimiz işbaşına geldikten sonra çözümsüzlüğü çözüm olarak görmediğini açıkça ilan etmiştir. Kıbrıs'ta bir çözüm olsun diye, gerek Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, gerekse Türkiye elinden geleni

yapmaktadır. Bu bağlamda, son günlerde atılan adımlar, bütün dünyanın dikkatini çekmiştir. Yıllardır masa üzerinde yapılan konuşmalarla, müzakerelerle bir yere varılamamış ama sahada önemli adımlar atılmıştır.

Birkaç gün öncesi itibarıyla, 250.000 Rum kuzeyi ziyaret etmiş, 80.000'in üzerinde Kuzey Kıbrıslı Türk de Rum kesimini ziyaret etmiştir. Ayrıca, dünden itibaren başlattığımız bir uygulamayla, Türkiye olarak biz de, kırk sene sonra ilk defa Güney Kıbrıs Rum kesimindeki Rumların Türkiye'ye rahatlıkla gelip gidebileceklerini bütün dünyaya duyurduk. Memnuniyetle ifade etmek isterim ki, çok büyük sayıda rakamlarla Rum kesiminden Türkiye'ye ziyaretler başlamıştır. Bütün bunlar karşılıklı güveni oluşturmanın gerekliliğini ortaya koymuştur. Sadece masa başında değil, sahada da birçok işler yapılacaktır. Atılan bu adımların, Avrupa Birliği, Güney Kıbrıs Rum kesimi ve Yunanistan tarafından en iyi şekilde değerlendirileceğine inanıyoruz. Zaten bunun neticesindedir ki, Avrupa Birliği'nin Kıbrıs'a uyguladığı ambargoyu kaldırmaya yönelik çalışmalar da başlatılmıştır.

∴ 242

Değerli arkadaşlar,

Hepimizin yapması gereken başka bir şey daha vardır. Bu da, Avrupa kamuoyunu hazırlamaktır. Kopenhag'da biz bunun sıkıntısını gördük. Almanya ve Fransa'daki kamuoyunun hazır olmaması, Almanya ve Fransa liderlerinin daha cesur adım atmalarını engellemiştir. Ancak, az önce ifade ettiğimi bir kez daha ifade etmek istiyorum: Bu geçen süre içinde her iki ülkenin kamuoyunda da Türkiye'ye müzahir olumlu gelişmeler söz konusudur. Bunlar, ölçülebilecek nitelikte olumlu gelişmelerdir. Ayrıca, bütün bu ülkelerin liderleri, Türkiye'nin üyeliğiyle ilgili şimdiye kadar yapmadıkları olumlu açıklamaları yapmaya başlamışlardır. Bunların hiçbiri de tesadüfi değildir.

Bu bağlamda, kamuoyunu hazırlamak için gerek Bakanlığım, gerek Hükümet, gerekse birçok sivil toplum örgütü çalışmalar yapmaktadır. İlişkileri sadece hükümetlerden hükümetlere değil, Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Avrupa Parlamentosu arasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki dostluk grupları ile Avrupa Birliği'ne üye ülkelerin dostluk grupları arasında da geliştirmek zorundayız. Dolayısıyla, sadece hükümetlerden hükümetlere değil, milletvekillerinden milletvekillerine dönük çalışmaları da başlatmak zorundayız. Bu bakımdan, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne de çok büyük görev düşmektedir.

Ayrıca, sivil toplum örgütlerine de çok büyük görev düşmektedir. Her şey, bir kez daha tekrar ediyorum, resmi kanallardan gitmemelidir. Sivil toplum örgütlerinin giderek artan rolünü ihmal etmememiz gerekir. Bazen, bizim sözlerimizden çok, onların sözleri güven oluşturmaktadır. O açıdan bütün sivil toplum örgütlerini de göreve çağırıyoruz. Onların büyük bir kısmını geçen süre içinde yaptığımız çalışmalara zaten dahil ettik.

Değerli arkadaşlarım,

Size son olarak Avrupa Konvansiyonu'yla ilgili de biraz bilgi vermek istiyorum. Aralık 2001 tarihli Laeken Zirvesi'nde, Avrupa Birliği'nin genişleme perspektifi çerçevesinde, Birliğin geleceğini konuşmak, değerlendirmek, Avrupa Birliği gelecekte nasıl olacak, nasıl bir anayasası olacak, nasıl bir çalışma şekli olacak sorularına yanıt bulmak amacıyla bir konferans kurulmuştur. Bu konferansa her ülkeden 3 kişi katılmıştır. Türkiye'den de buraya Hükümet'in yanında, iktidar ve muhalefetten birer milletvekili arkadaşımız katılmaktadır. Türkiye'yi temsil eden arkadaşlarımız, çok aktif şekilde, konvansiyona katkıda bulunmaktadır. Önümüzdeki aylar içinde, hükümetlerarası konferans yapılacaktır. Ümit ediyoruz ki, Türkiye bu konferansta da yerini alacaktır.

Değerli Milletvekilleri,

Başından beri anlattığım süreç, kırk yıllık, yarım asıra yaklaşan bir süreçtir. Kırk yıllık bir sürecin sonunu iyi bitirmemiz gerekir.

243 ::

On sene önce demir perde ülkesi diye gördüğümüz ülkeler ya Avrupa Birliği'ne girmişler veya çok daha ileri mesafeler almışlardır. Şöyle düşünmeyelim: Nasıl olur da, onları bizden önce alırlar? Onlarda büyük değişiklikler olmuştur, onlarda ihtilaller, devrimler olmuştur ve mevcut yapı tamamen silinmiştir, yok edilmiştir, onun üzerine yeni yapılar kurulduğu için girişleri kolay olmuştur. Bizim ise büyük bir geleneğimiz var. Biz, bir demir perde süreci yaşamadığımız için, 1950'den beri çoğulcu bir demokrasinin içinde olduğumuz için, bizim işimiz biraz daha zor olmuştur. Osmanlı'dan gelen gelenekleri olan bir devletiz, ülkeyiz. O bakımdan, alışkanlıklarımızı gidermek biraz daha zor olmaktadır. Ama geldiğimiz nokta kritik bir noktadır. Şu bir buçuk sene içinde ve hatta şu üç dört ay içinde Avrupa Birliği'ne müzakere kapısını açabiliriz veyahut da bunu tamamen kapatabiliriz.

O bakımdan, Hükümetimiz bunun bilinci içindedir. Tekrar ediyorum; bunun bilinci içinde olduğumuz için, seçimlerden hemen sonra, daha Hükümet çalışmalarını başlatmadan, parti olarak bu atağa geçtik. Aslında, propagandalar ve bazı yanlış algılamalardan dolayı, bizden, AK Parti Hükümeti'nden böyle bir tavır beklenmiyordu. Belki de bunun şaşkınlığı, Avrupa Birliği'ni bugün çok daha değişik bir noktaya getirmiş ve Hükümet'in siyasi iradesi ve kararlılığı açık açık ifade edilmeye başlanmıştır.

Burada memnuniyet verici olan husus, bu konuya, iktidar-muhalefet beraber sahip çıkmamızdır. Burada çıkan reform paketlerinin hepsini beraber çıkaracağımızı, her ortamda açıkça söylüyorum. O bakımdan, inanıyorum ki, önümüzdeki bu fırsatı da iyi bir şekilde değerlendireceğiz.

YENİ YÜZYILDA TÜRK DIŞ POLİTİKASININ UFUKLARI

Hükümet olarak biz bu yolda kararlı bir şekilde devam ediyoruz. Bakanlar Kurulu'nda bu konuyla ilgili olağanüstü toplantı yaptık. Bu yolda yeni bir seferberlik başlatacağız ve bunu, sadece Hükümet olarak değil, Meclis içindeki partilerimiz, Meclis dışındaki partilerimiz, sivil toplum örgütleri, basın, aydınlar, entelektüeller, herkesi katarak yürütmek amacındayız.

Bu dileklerle, hepinize saygılar sunuyorum ve genel görüşmenin açılması yönünde oy vermenizi hepinizden rica ediyorum.